

ODPOWIEDZI KOMISJI EUROPEJSKIEJ

NA SPRAWOZDANIE SPECJALNE
EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU
OBRAHUNKOWEGO

Ochrona budżetu UE: Należy usprawnić
wykorzystanie czarnych list

Spis treści

I. ODPOWIEDZI KOMISJI W SKRÓCIE.....	2
a) Wprowadzenie ogólne.....	2
b) Stanowisko Komisji w sprawie kluczowych uwag i zaleceń ETO.....	3
c) Najnowszy rozwój wydarzeń i dalsze działania.....	3
II. ODPOWIEDZI KOMISJI NA GŁÓWNE UWAGI EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU OBRACHUNKOWEGO	4
1. Rozszerzenie zakresu EDES.....	4
2. Zwiększenie efektywności EDES.....	4
3. Propagowanie stosowania EDES jako narzędzia rozliczalności.....	5
4. Państwa członkowskie, narzędzia wykluczania i eksploracji danych.....	6
III. ODPOWIEDZI KOMISJI NA WNIOSKI I ZALECENIA EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU OBRACHUNKOWEGO.....	7
1. Zalecenie 1 – Rozszerzenie zakresu wykluczenia.....	7
2. Zalecenie 2 – Usprawnienie funkcjonowania systemu wczesnego wykrywania i wykluczania	7
3. Zalecenie 3 – Usprawnienie monitorowania w zakresie wczesnego wykrywania i wykluczania w ramach zarządzania pośredniego.....	9
4. Zalecenie 4 – Rozszerzenie zakresu wczesnego wykrywania i wykluczania na zarządzanie dzielone.....	9
5. Zalecenie 5 – Lepsze wykorzystanie dostępnych danych i narzędzi cyfrowych.....	10

Niniejszy dokument zawiera odpowiedzi Komisji Europejskiej na uwagi zawarte w sprawozdaniu specjalnym Europejskiego Trybunału Obrachunkowego, zgodnie z art. 259 rozporządzenia finansowego. Jest on publikowany wraz ze sprawozdaniem specjalnym.

I. ODPOWIEDZI KOMISJI W SKRÓCIE

a) Wprowadzenie ogólne

Celem systemu wczesnego wykrywania i wykluczania (EDES), wprowadzonego w 2016 r., jest wzmocnienie ochrony interesów finansowych UE.

System ten, mający zastosowanie do zarządzania bezpośredniego i pośredniego, przyniósł poprawę stosowania sankcji administracyjnych, w szczególności w odniesieniu do niezależności ocen sytuacji skutkujących wykluczeniem, poszanowania praw podstawowych oraz przejrzystości wobec podmiotów gospodarczych.

EDES wymaga silnej i owocnej komunikacji między właściwym urzędnikiem zatwierdzającym a panelem EDES. Z jednej strony właściwy urzędnik zatwierdzający ma obowiązek wszcząć procedurę administracyjną, gdy dowie się o przypadku wykluczenia. Wynika to z faktu, że właściwy urzędnik zatwierdzający dysponuje wiedzą na temat podpisanych umów i dotacji, ma wgląd w odpowiednie toczone się procedury oraz prawo stosowania natychmiastowych środków umownych w celu zabezpieczenia interesów finansowych Unii. Z drugiej strony system umożliwia podjęcie działań przeciwko niewiarygodnemu podmiotowi gospodarczemu także w przypadku braku prawomocnego orzeczenia krajowego lub ostatecznej decyzji administracyjnej. Działania podejmuje się wówczas na podstawie zalecenia scentralizowanego, międzyinstytucjonalnego panelu, który dokonuje wstępnej kwalifikacji prawnej faktów i ustaleń w danej sprawie.

Panel EDES – któremu przewodniczy stały, niezależny przewodniczący wysokiego szczebla – od początku silnie motywował do harmonizacji w celu uniknięcia ryzyka rozbieżnych interpretacji wśród właściwych urzędników zatwierdzających.

Panel EDES przyjął 57 zaleceń¹, w tym takich dotyczących najpoważniejszych uchybień, a większość z nich skutkowało podjęciem przez właściwego urzędnika zatwierdzającego odpowiednich decyzji o wykluczeniu.

Ważność procedur EDES potwierdził Trybunał Sprawiedliwości w dwóch niedawnych wyrokach², w których w pełni podtrzymał system i jego elementy, w tym rolę właściwego urzędnika zatwierdzającego i uprawnienia panelu.

Ponadto, w oparciu o doświadczenia zdobyte od czasu utworzenia systemu, Komisja zidentyfikowała niektóre jego słabe punkty i rozpoczęła działania zmierzające do uproszczenia procedur administracyjnych i podniesienia świadomości w celu zwiększenia skuteczności systemu. Niektóre z tych usprawnień będą jednak wymagały zmian legislacyjnych. W związku z tym Komisja postanowiła przedstawić wniosek, który ma zostać przyjęty w pierwszej połowie 2022 r. i w którym zostaną również uwzględnione niektóre z głównych uwag zgłoszonych przez Europejski Trybunał Obrachunkowy (ETO). Wniosek ten przyczyni się do dalszego usprawnienia całego systemu.

¹ Na ponad 100 przekazanych spraw.

² Sprawy T-672/19, Indico (EU:T:2022:64) i T-652/19, Elevation (EU:T:2022:63).

W tym kontekście Komisja z zadowoleniem przyjmuje sprawozdanie ETO, które będzie wspierać działania Komisji na rzecz dalszego usprawniania systemu (zob. poniżej).

b) Stanowisko Komisji w sprawie kluczowych uwag i zaleceń ETO

ETO przyznaje, że w EDES przewidziano szeroki zakres sytuacji skutkujących wykluczeniem i solidne procedury podejmowania decyzji.

Fakt, że służby Komisji zarejestrowały stosunkowo niewielką liczbę wykluczeń w systemie, należy postrzegać w kontekście konieczności zapewnienia należytej równowagi między potrzebą ochrony interesów finansowych UE a potrzebą zapewnienia prawa do obrony i innych praw zapisanych w Karcie praw podstawowych poprzez wymaganie niezbędnego poziomu uzasadnionych dowodów (ustalonych faktów) sprawdzonych przez wykonanie prawa do bycia wysłuchanym. Jest to zgodne z zasadą sprawiedliwości proceduralnej i praworządności, biorąc pod uwagę, że decyzja o wykluczeniu może mieć znaczące skutki gospodarcze, a nawet społeczne w odniesieniu do podmiotów, które ostatecznie podlegają decyzjom o wykluczeniu. Ponadto odpowiedzialność za przekazywanie spraw do panelu EDES spoczywa na właściwym urzędniku zatwierdzającym, który dokonuje wstępnej oceny sprawy z należyтым uwzględnieniem szczególnych okoliczności danej sprawy (np. konieczności zapewnienia ciągłości świadczenia usług, oceny środków zaradczych, proporcjonalności i skutków finansowych).

Komisja przyznaje, że należy kontynuować starania na rzecz zapewnienia właściwemu urzędnikowi zatwierdzającemu skonsolidowanego dostępu do źródeł danych, aby pomóc mu w wykrywaniu sytuacji skutkujących wykluczeniem, mając na uwadze przeszkody prawne i techniczne.

Komisja zgadza się również, że należy jeszcze bardziej wzmocnić EDES, i zajmie się ustaleniami ETO, w szczególności w odniesieniu do rozszerzenia jego zakresu.

Odpowiedzi Komisji na główne uwagi Trybunału przedstawiono w sekcjach II i III. Komisja przyjmuje zalecenie 1, zalecenie 2 pkt 1, 2, 4 i 5 oraz zalecenia 3, 4 i 5, a także częściowo przyjmuje zalecenie 2 pkt 3.

c) Najnowszy rozwój wydarzeń i dalsze działania

Po zakończeniu pierwszej kadencji od listopada 2021 r. obowiązki w panelu EDES objęli nowa przewodnicząca, Isabel Rofes, i nowy wiceprzewodniczący, Iğors Ludboržs. Ponadto zmieniono regulamin panelu³, aby wprowadzić możliwość udziału przedstawiciela Prokuratury Europejskiej (EPPO) w postępowaniu przed panelem (ze statusem obserwatora), jeżeli opiera się ono na informacjach przekazanych przez EPPO.

Jeżeli chodzi o rozszerzenie zakresu zarządzania dzielonego, Komisja podejmuje działania w celu dalszego wzmocnienia ochrony tej dużej części budżetu, przy jednoczesnym poszanowaniu delegowania zadań związanych z wykonaniem budżetu państwowemu członkowskim zgodnie z art. 63 ust. 1 rozporządzenia finansowego. Ukierunkowane i proporcjonalne rozszerzenie EDES na zarządzanie dzielone, z uwzględnieniem rozgraniczenia obowiązków między Komisją a państwami

³ Decyzja Komisji (UE) 2018/1220 z dnia 6 września 2018 r. w sprawie regulaminu zespołu, o którym mowa w art. 143 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 (Dz.U. L 226 z 7.9.2018, s. 7), zmieniona decyzją Komisji (UE) 2021/1081 z dnia 28 czerwca 2021 r. (Dz.U. L 234 z 2.7.2021, s. 99).

członkowskimi, wymaga zmian legislacyjnych, które musi zaproponować Komisja w ramach przeglądu rozporządzenia finansowego w pierwszej połowie 2022 r.

II. ODPOWIEDZI KOMISJI NA GŁÓWNE UWAGI EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU OBRACHUNKOWEGO

1. Rozszerzenie zakresu EDES

Aby zwiększyć skuteczność EDES⁴, Komisja – w kontekście zbliżającego się przeglądu rozporządzenia finansowego – pracuje nad ukierunkowanym wnioskiem, mającym na celu rozszerzenie zakresu EDES.

Zgodnie z nowymi proponowanymi przepisami możliwe będzie ukierunkowanie na trzy nowe kategorie podmiotów, gdy znajdują się one w co najmniej jednej sytuacji skutkującej wykluczeniem: (i) beneficjentów rzeczywistych, (ii) podmioty zależne oraz (iii) osoby fizyczne uprawnione do sprawowania kontroli, zarządzania lub reprezentowania. Włączenie tych nowych kategorii podmiotów do zakresu EDES będzie miało na celu poprawę ogólnej skuteczności systemu dzięki rozwiązaniu problemu „alter ego” podmiotów gospodarczych bezpośrednio podlegających wykluczeniu, które w przeciwnym razie mogłyby nadal ubiegać się o unijne zamówienia publiczne lub w inny sposób korzystać z funduszy UE.

Ponadto zostaną dodane trzy nowe podstawy wykluczenia z odpowiednim przedziałem kar: (i) brak współpracy w dochodzeniach, audytach lub kontrolach przeprowadzanych przez unijne organy egzekwowania prawa; (ii) wykorzystywanie konfliktu interesów; (iii) podżeganie do nienawiści i dyskryminacji.

Powyższe zmiany służyłyby zwiększeniu ogólnej skuteczności EDES. Dzięki rozszerzeniu zakresu systemu i przepisów merytorycznych EDES byłby w stanie objąć większy zbiór sytuacji skutkujących wykluczeniem i lepiej chronić interesy finansowe Unii we wszystkich trybach zarządzania.

2 Zwiększenie efektywności EDES

Aby zwiększyć efektywność EDES⁵, Komisja proponuje również wprowadzenie w ramach nadchodzącego przeglądu rozporządzenia finansowego:

- procedury uproszczonej w sprawach, które należy traktować priorytetowo, bez uszczerbku dla prawa do bycia wysłuchanym;
- udoskonalenia warunków powiadamiania o pismach procesowych i decyzjach dotyczących sankcji niewiarygodnych podmiotów gospodarczych, które celowo ukrywają swoją siedzibę, aby obejść negatywne konsekwencje swoich uchybień;

⁴ Zob. sekcja sprawozdania specjalnego poświęcona zarządzaniu bezpośredniemu, pkt 21–29.

⁵ Zob. sekcja sprawozdania specjalnego poświęcona zarządzaniu bezpośredniemu, pkt 30–34.

- obowiązku uzasadnienia przez osobę lub podmiot znajdujące się w sytuacji skutkującej wykluczeniem adekwatności środków zaradczych zastosowanych w drodze audytu zewnętrznego lub decyzji właściwego organu krajowego lub europejskiego.

Takie udoskonalenia powinny skutkować szybszym podejmowaniem decyzji o wykluczeniu i mniejszym obciążeniem administracyjnym.

3. Propagowanie stosowania EDES jako narzędzia rozliczalności

Podjęto już szereg działań mających propagować korzystanie z EDES⁶. Obejmują one zacieśnienie współpracy z odpowiednimi służbami, takimi jak OLAF i – od niedawna – EPPO, przez określenie metod pracy i procedur, a także wspieranie właściwych urzędników zatwierdzających w kierowaniu spraw do panelu EDES.

W tym kontekście zacieśniła się współpraca między DG BUDG jako właścicielem systemu a OLAF, co potwierdza trwająca współpraca w zakresie wymiany informacji, opracowywania wytycznych, szkoleń *ad hoc* w celu lepszego dostosowania sprawozdań OLAF do procedury EDES. Podobne podejście jest już przyjmowane w odniesieniu do współpracy z Prokuraturą Europejską.

Ponadto od czasu uruchomienia EDES służby Komisji koncentrowały się na organizowaniu szkoleń w instytucjach, organach i jednostkach organizacyjnych UE w celu zwiększania i utrzymywania wiedzy na temat procedur EDES.

Ustanowiono wzory, wytyczne i procedury, aby ułatwić pracę właściwych urzędników zatwierdzających w zakresie gromadzenia i przekazywania istotnych informacji na temat przypadków wykluczenia.

Komisja wzmocniła również nadzór instytucjonalny przez monitorowanie działań następczych w związku z zaleceniami OLAF i odzyskiwaniem środków⁷, co stanowi ważny krok w kierunku usprawnienia wszczynania unijnych postępowań w sprawie wykluczenia.

W przyszłości Komisja będzie nadal dążyć do intensyfikacji działań w zakresie szkoleń i wytycznych, w tym skierowanych do organów państw członkowskich i partnerów wdrażających⁸.

⁶ Zob. sekcja sprawozdania specjalnego poświęcona zarządzaniu bezpośredniemu, pkt 36–64.

⁷ Z uwzględnieniem terminów, o których mowa w rozporządzeniu w sprawie OLAF, dotyczących podejmowania przez państwa członkowskie i instytucje działań następczych w związku z zaleceniami OLAF.

⁸ Zob. sekcja sprawozdania specjalnego poświęcona zarządzaniu bezpośredniemu, pkt 36–64.

4. Państwa członkowskie, narzędzia wykluczania i eksploracji danych

Jeżeli chodzi o rozszerzenie EDES na państwa członkowskie⁹, należy zauważyć, że EDES jest obecnie jedynym systemem wykluczania działającym na szczeblu UE. Wprowadzie państwa członkowskie są zobowiązane do wdrożenia efektywnego systemu kontroli wewnętrznej, aby zapobiegać nieprawidłowościom i nadużyciom finansowym, wykrywać je i korygować, prawo Unii nie nakłada jednak na te państwa wymogu stworzenia odrębnych systemów wykluczania.

Komisja zaproponuje zaspokojenie potrzeby zwiększonej ochrony interesów finansowych Unii na szczeblu UE przez ukierunkowane i proporcjonalne rozszerzenie EDES na zarządzanie dzielone.

Wniosek taki będzie w pełni uwzględniał główną odpowiedzialność państw członkowskich za nakładanie sankcji i prowadzenie dochodzeń w takich przypadkach na szczeblu krajowym w ramach zarządzania dzielonego. Wykluczenie na szczeblu UE byłoby jednak możliwe i konieczne, w przypadku gdy:

- państwa członkowskie powiadamiają Komisję za pośrednictwem systemu zarządzania nieprawidłowościami o wszelkich sytuacjach skutkujących wykluczeniem, które dotyczą najpoważniejszych uchybień (nadużyć finansowych, korupcji itp.) stwierdzonych w prawomocnym wyroku lub ostatecznej decyzji administracyjnej. Komisja podejmie wówczas działania na podstawie takich informacji;
- w odpowiednim sprawozdaniu UE (tj. sprawozdaniu OLAF, sprawozdaniu z audytu Komisji lub sprawozdaniu ETO) istnieją dowody poważnych uchybień, w związku z czym istnieje potrzeba ochrony budżetu UE w oczekiwaniu na ostateczną decyzję lub prawomocny wyrok lub przy braku ostatecznej decyzji lub prawomocnego wyroku, które mogłyby posłużyć za podstawę decyzji o wykluczeniu (jeżeli taka ostateczna decyzja lub taki prawomocny wyrok istnieje, panel musi niezwłocznie dostosować do nich swoje zalecenie).

Ponadto państwa członkowskie będą miały obowiązek zapoznania się z bazą danych EDES i egzekwowania zawartych w niej decyzji o wykluczeniu. Oznacza to, że państwa członkowskie nie powinny mieć możliwości przyznawania środków finansowych w ramach zarządzania dzielonego osobom lub podmiotom wymienionym w EDES. Komisja przypomina o wcześniejszych podobnych wnioskach ustawodawczych, które również zobowiązywały państwa członkowskie, aby uwzględniały wykluczenia w EDES przy wykonywaniu budżetu UE w ramach zarządzania dzielonego.

Komisja z zadowoleniem przyjmuje wsparcie ETO oraz Parlamentu Europejskiego dla takiego rozszerzenia EDES na zarządzanie dzielone.

Ponadto Komisja przypomina, że przedstawiła wnioski mające na celu poprawę jakości i interoperacyjności danych dotyczących beneficjentów finansowania unijnego, gromadzonych przez państwa członkowskie, w przypadku gdy budżet jest wykonywany w ramach zarządzania dzielonego i Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, w tym poprzez obowiązkowe stosowanie jednolitego narzędzia eksploracji danych i punktowej oceny ryzyka. Uzgodnione przepisy przewidują

⁹ Zob. sekcja sprawozdania specjalnego poświęcona zarządzaniu bezpośredniemu, pkt 36–64.

jednak jedynie dobrowolne stosowanie jednolitego narzędzia eksploracji danych i punktowej oceny ryzyka.

Komisja uruchomiła i nadal rozwija narzędzie eksploracji danych i punktowej oceny ryzyka – Arachne. Arachne jest przede wszystkim bazą beneficjentów i projektów. Komisja będzie nadal modernizować to narzędzie, wykorzystując najnowsze osiągnięcia technologiczne (w tym sztuczną inteligencję), i będzie nadal zdecydowanie promować stosowanie Arachne i jego nowych funkcji przez państwa członkowskie¹⁰.

W kontekście zbliżającego się ukierunkowanego przeglądu rozporządzenia finansowego Komisja będzie dążyć do dalszego zwiększania ochrony budżetu UE i rozważy zaproponowanie stosowania jednolitego narzędzia eksploracji danych i punktowej oceny ryzyka we wszystkich metodach wykonywania budżetu UE.

III. ODPOWIEDZI KOMISJI NA WNIOSKI I ZALECENIA EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU OBRACHUNKOWEGO

1. Zalecenie 1 – Rozszerzenie zakresu wykluczenia

Komisja przyjmuje to zalecenie.

Komisja proponuje rozszerzenie, w rozporządzeniu finansowym, zakresu EDES. W tym kontekście możliwe byłoby uwzględnienie trzech nowych podmiotów: beneficjentów rzeczywistych, podmiotów zależnych oraz osób fizycznych zaangażowanych w uchybienie. Możliwość ich wykluczenia będzie przedmiotem ocen indywidualnych, zgodnie z zaleceniem Parlamentu Europejskiego, na przykład w celu rozróżnienia bezpośredniego i pośredniego udziału w sytuacjach skutkujących wykluczeniem, aby uniknąć sytuacji, w której podmioty, które nie wywierały rzeczywistego wpływu na udział w sytuacji skutkującej wykluczeniem, zostają niesłusznie zarejestrowane w EDES, zgodnie z zasadą odpowiedzialności osobistej.

2. Zalecenie 2 – Usprawnienie funkcjonowania systemu wczesnego wykrywania i wykluczania

Komisja częściowo przyjmuje to zalecenie.

W odniesieniu do konkretnych zaleceń szczegółowych Komisja zauważa, co następuje:

1. Komisja przyjmuje zalecenie 2 pkt 1.

Komisja opracowuje wewnętrzny zautomatyzowany system zarządzania sprawami, który będzie w stanie zapewnić przegląd trwających i zamkniętych spraw EDES. System zostanie opracowany z należytym poszanowaniem wymogów poufności i względów prywatności.

¹⁰ Zob. sekcja sprawozdania specjalnego poświęcona zarządzaniu dzielonemu, pkt 73–81 i 82–87.

2. Komisja przyjmuje zalecenie 2 pkt 2.

Komisja, w ramach Rady Zarządzania Korporacyjnego Komisji, zainicjowała nadzór korporacyjny nad skutecznym funkcjonowaniem EDES, w szczególności nad działaniami następczymi w związku ze sprawozdaniami OLAF i zaleceniami dotyczącymi wczesnego wykrywania lub wykluczania oraz nad działaniami podejmowanymi w związku z zaleceniami panelu. Komisja powinna również zapewnić nadzór instytucjonalny w odniesieniu do toczących się dochodzeń prowadzonych przez OLAF¹¹ i EPPO – przy pełnym poszanowaniu ewentualnych wymogów poufności – a także ostatecznych wyników audytu, decyzji w sprawie konkurencji i powiadomień ze strony partnerów wdrażających. Rola właściwego urzędnika zatwierdzającego i panelu EDES w ujednoczeniu reakcji na sytuacje skutkujące wykluczeniem musi pozostać niezmienną.

Jeżeli chodzi o wykorzystanie dostępnych źródeł danych do identyfikacji przypadków wykluczenia, Komisja zbada możliwość nadzorowania działań właściwego urzędnika zatwierdzającego, gdy w odpowiedniej bazie danych widnieją informacje na temat potencjalnych przypadków wykluczenia. W przypadku danych z systemu zarządzania nieprawidłowościami wpisy są udostępniane, gdy właściwy urzędnik zatwierdzający stwierdzi trafienie w systemie i zwróci się o dalsze informacje.

3. Komisja częściowo przyjmuje zalecenie 2 pkt 3.

Komisja nie opiera się wyłącznie na oświadczeniach własnych. Oprócz weryfikacji takich oświadczeń Komisja przewiduje pewne zabezpieczenia *ex post*. W szczególności Komisja wymaga od właściwego urzędnika zatwierdzającego sprawdzenia bazy danych EDES na wszystkich etapach procedur przed podpisaniem umowy. Kontrole *ex post* zapewnia się również poprzez blokowanie ostrzeżeń w systemie rachunkowości memoriałowej powiązanych z wykluczonymi podmiotami przed dokonaniem płatności. System ostrzega ich również o zarejestrowaniu przypadku w ramach wczesnego wykrywania w EDES. W związku z tym w trakcie realizacji umowy urzędnicy zatwierdzający mogą być informowani o kwestiach związanych z kontrahentami UE, z którymi pozostają w stałym stosunku umownym.

Komisja zbada jednak możliwość utworzenia punktu kompleksowej obsługi dla organów państw członkowskich w celu wykorzystania odpowiednich dostępnych danych z EDES, Arachne i powiązanych z Summa (przyszła aplikacja zastępująca system rachunkowości memoriałowej), aby zapewnić maksymalną ochronę budżetu UE poprzez wzajemne połączenie, wzajemne zasilanie oraz narzędzia i techniki oparte na sztucznej inteligencji. Zob. także odpowiedź do zalecenia 5.

4. Komisja przyjmuje zalecenie 2 pkt 4.

Sekretariat panelu opracował różne wytyczne mające ułatwiać współpracę z OLAF i innymi służbami w celu zapewnienia maksymalnej skuteczności procedur EDES. Obejmują one

¹¹ Odniesienie do „toczących się dochodzeń prowadzonych przez OLAF” należy rozumieć jako odniesienie do zapobiegawczych środków administracyjnych mających na celu ochronę interesów finansowych Unii, o których mowa w art. 7 ust. 6 rozporządzenia 883/2013 (rozporządzenie w sprawie OLAF).

wytyczne dotyczące stosowania sprawozdań OLAF¹², wytyczne dotyczące wpływu wykluczeń na bieżące zobowiązania prawne, wytyczne instytucjonalne EDES itp. Komisja opracuje dalsze wytyczne dotyczące stosowania EDES.

5. Komisja przyjmuje zalecenie 2 pkt 5.

Komisja będzie nadal propagować zwiększanie wiedzy na temat EDES, w tym w ramach innych instytucji i organów UE, organów państw członkowskich i partnerów wdrażających.

3. Zalecenie 3 – Usprawnienie monitorowania w zakresie wczesnego wykrywania i wykluczania w ramach zarządzania pośredniego

Komisja przyjmuje to zalecenie.

Zarządzanie pośrednie opiera się na zasadach przyjętych przez partnerów oraz na uznaniu ich autonomii administracyjnej, deklaracji zarządczych i związanych z nimi opinii audytowych przedstawianych przez partnerów. Zasady i procedury partnerów poddaje się ocenie spełnienia wymogów dotyczących filarów w celu zapewnienia, aby np. zasady wykluczenia partnera funkcjonowały w sposób zadowalający.

W tym kontekście Komisja podejmie dodatkowy krok w celu zapewnienia, aby jej partnerzy wywiązywali się z obowiązku powiadamiania Komisji w przypadku stwierdzenia, że kontrahenci znajdują się w sytuacjach skutkujących wykluczeniem, przez aktualizację wzorów deklaracji zarządczych w celu dodania wyraźnego odniesienia do obowiązku informowania Komisji o przypadkach wykrytych nadużyć finansowych lub nieprawidłowości w zastosowaniu art. 142 ust. 2 lit. e) rozporządzenia finansowego. Ponadto można zwiększyć świadomość partnerów wdrażających fundusze w ramach zarządzania pośredniego, aby przypomnieć im o ich obowiązkach w zakresie informowania.

4. Zalecenie 4 – Rozszerzenie zakresu wczesnego wykrywania i wykluczania na zarządzanie dzielone

Komisja przyjmuje to zalecenie.

W kontekście zbliżającego się przeglądu rozporządzenia finansowego Komisja proponuje ukierunkowane i proporcjonalne rozszerzenie EDES na zarządzanie dzielone, a także zobowiązanie państw członkowskich do sprawdzenia bazy danych EDES i uwzględnienia znajdujących się w niej wykluczeń przy przyznawaniu funduszy UE. Ukierunkowane rozszerzenie EDES na zarządzanie dzielone wynika z konieczności poszanowania delegowania zadań związanych z wykonaniem budżetu państwom członkowskim zgodnie z art. 63 ust. 1 rozporządzenia finansowego.

¹² Zakończono prace nad instrukcjami dotyczącymi sporządzania projektów oraz wytycznymi dotyczącymi monitorowania zaleceń administracyjnych OLAF, które to instrukcje i wytyczne obowiązują od stycznia 2022 r.

5. Zalecenie 5 – Lepsze wykorzystanie dostępnych danych i narzędzi cyfrowych

Komisja przyjmuje to zalecenie.

W odniesieniu do konkretnych zaleceń szczegółowych Komisja zauważa, co następuje:

1. Komisja przyjmuje zalecenie 5 pkt 1.

Komisja podejmie starania, aby określić dostępność danych, i zainicjowała weryfikację poprawności projektu. Wynik tych starań będzie jednak zależał od dostępności danych krajowych.

2. Komisja przyjmuje zalecenie 5 pkt 2.

W ramach przeglądu rozporządzenia finansowego Komisja zamierza zaproponować wykorzystanie dostępnych danych krajowych. Komisja będzie dalej rozszerzać podstawę prawną wykorzystywania innych istotnych danych krajowych zawartych w systemie zarządzania nieprawidłowościami, zgłoszonych przez państwa członkowskie w celu wszczęcia postępowania przed panelem EDES, jak również egzekwowania powiązanych decyzji o wykluczeniu przez państwa członkowskie w odniesieniu do wydatków objętych zarządzaniem dzielonym. Są to źródła krajowe o największym znaczeniu dla ochrony budżetu UE. Komisja analizuje również wykonalność połączenia EDES, systemu zarządzania nieprawidłowościami i Arachne. Ze względu na przepisy krajowe, zwłaszcza dotyczące ochrony danych, Komisja nie może gromadzić i ponownie wykorzystywać danych bez zapewnienia sprawiedliwości proceduralnej.

3. Komisja przyjmuje zalecenie 5 pkt 3.

Komisja będzie nadal rozwijać zintegrowany system informatyczny służący do eksploracji danych i punktowej oceny ryzyka, Arachne, który udostępniła organom państw członkowskich wykonującym budżet UE. Zmiany te obejmą nowe cechy i funkcje, takie jak moduł *ex ante*, zmiany w ramach WPR i nowe wskaźniki ryzyka w celu uwzględnienia danych dotyczących beneficjentów rzeczywistych. Komisja będzie również dążyć do poprawy przyjazności systemu dla użytkownika oraz – w zakresie, w jakim dane krajowe są udostępniane przez państwa członkowskie – do zwiększenia jego interoperacyjności z innymi źródłami danych unijnych i krajowych istotnych dla wykonywania budżetu UE. W kontekście zbliżającego się ukierunkowanego przeglądu rozporządzenia finansowego Komisja będzie dążyć do dalszego zwiększania ochrony budżetu UE i rozważy zaproponowanie stosowania takiego zintegrowanego systemu informatycznego do eksploracji danych i punktowej oceny ryzyka we wszystkich metodach wykonywania budżetu UE.

4. Komisja przyjmuje zalecenie 5 pkt 4.

Komisja jest odpowiedzialna za udostępnianie unijnej decyzji o wykluczeniu w bazie danych EDES i dąży do maksymalnego promowania tego narzędzia. Komisja podejmie również dalsze kroki w celu propagowania, na szczeblu instytucjonalnym, wykorzystania zintegrowanego systemu informatycznego do eksploracji danych i punktowej oceny ryzyka, obecnie nazywanego Arachne.

5. Komisja przyjmuje zalecenie 5 pkt 5.

Zob. odpowiedź do zalecenia 5 pkt 3.